

Vilhelm Moberg:

Före Haijbyaffären hade jag levat i den tron, att det existerade likhet inför lagen i Sverige, men sedan jag följt dess förlopp från början till slut förlorade jag denna min tro.

Vilhelm Moberg i Otrons artiklar:

Haijbyaffären — århundradets rättsskandal

1950-talets svenska rättssamhälle har gått till eftervärlden med skamfilat rykte: decenniet framstår för oss som ett rättsskandalernas skede. Olika områden inom rättsskipning, förvaltning och kulturliv drabbades av var sin skandal. Den långa serien inleddes 1950 med Kejneaffären, som främst rörde stockholmspolisens tjänstaktighet åt en medlem av regeringen Erlander och ledde till att denne, statsrådet Quensel, tvangs att avgå. Därefter följde avslöjandet av den brottslighet som sedan länge bedrivits av en domare vid Stockholms rådhusrätt - det blev Lundquist-affären, domstolsväsendets skandal. Rättegången om biskop Helanders förehavanden skakade sedan svenska kyrkan under flera år. Och den akademiska och vetenskapliga världen fick sin egen stora, upprörande skandal i Selling-affären, där det obestridligen kunde konstateras att man hade försökt avlägsna en obekväm tjänsteman från Riksmuseet genom att förklara honom för sinnessjuk.

Men 1950-talets främsta och detta århundrades hittills största svenska rättsskandal är Haijbyaffären, åklagarväsendets och det kungliga hovets skandal. Av alla rättsaffärer under 1950-talet gjorde denna det djupaste och mest förblivande intrycket på mig - jag bevarar det ännu levande. Haijbyaffären är utan motsvarighet i vår rättshistoria. Den är helt unik, från början till slut. Inför de bilder ur verkligheten som här upprullas bleknar alla detektivromaner och kriminalhistorier, som tillverkas vid skrivbordet. Någonting sådant kan ingen författare hitta på. De agerande är män på höga poster i riket, och händelserna utspelar sig i deras ämbetsrum. Det är

de rättsvårdande myndigheterna själva som bryter mot Sveriges rikets lag. Och miljön är ofta den förnämligast tänkbara i Sverige - kunglig hov- och slottsmiljö.

För mig rörde det sig framförallt om frågan om likheten inför lagen i Sverige.

Det var direktör Curt Haijby själv som begärde upprättelse för de övergrepp, som några höga ämbetsmän skulle ha begått emot honom. JK-ämbetet verkställde utredning i ärendet åren 1951-52, men när den förelåg avslutad hemligstämplades handlingarna för en tid av 50 år framåt. Först år 2002 blir Haijby-utredningen tillgänglig för offentligheten.

Innan denna var avslutad hade jag reagerat emot dess hemlighållande genom att självrådigt avfotografera ett par av handlingarna. Därvid begick jag det brott, som i lagen betecknas som "egenmäktigt förfarande".

Här har det paradoxala inträffat, att en av de handlingar under mitt liv som jag aldrig har ångrat och aldrig kommer att ångra just är detta lagbrott!

Det är en truism att säga att lagen inte kan identifieras med rätten. En lagparagrafs utformning är en sak, en människas begrepp om vad som är rätt en helt annan sak. Lagar skrives och skrives om, gamla kommer bort och nya kommer till, lagar upphäves, revideras, ändras - därför att sedvänjor, moraluppfattningar och samhällsförhållanden är dynamiska och ständigt ändras. Men det finns något inne i en människas bröst som förblir oberört av reviderade och omskrivna lagböcker: den känsla hon erfar inför övergrepp och oförrätter - de må drabba henne själv eller andra människor. Här skiljer sig stundom lag och rättsmedvetande. Och det var min situation i Haijby-affären när jag för första gången i mitt liv helt uppsåtligt bröt mot strafflagen:

Jag såg bevis för att personer som skulle övervaka att lagen efterlevdes själva hade brutit emot den.

Det hela tillgick så, att jag på JK-ämbetet genom ett förbiseende kunde få läsa ett par vittnesmål i protokoll som ingick i utredningen om övergreppen emot Haijby.

Av det ena vittnesmålet framgick det att chefen för kriminalpolisen i Stockholm föreslagit att Curt Haijby skulle intagas för behandling på

sinnessjukhus. Som motiv anfördes inte hans hälsotillstånd, utan den stora faran för att han skulle ge ut en bok om sina upplevelser (= ämbetsmännens behandling av honom). Om han bleve intagen på sinnessjukanstalt skulle faran avvärjas: då skulle man upplysa allmänheten om att uppgifterna i boken kommit från en sinnessjuk och sålunda kunde lämnas helt utan avseende.

Det andra vittnesmålet var ännu mer upprörande - jag citerar det in extenso efter den fotostatkopia som jag tog på JK-ämbetet 1952:

"Rådmannen Tammelin omtalar för överståthållaren att polismästare Fontell i meddelande till justitiekanslern uppgivit, att Fontell under Haijbyts vistelse i Tyskland tillfrågades av en högre polisofficer inom Gestapo, om den svenska polisen hade något intresse av att Haijby hölles i koncentrationsläger i Tyskland, för vilket fall myndigheterna därstädes gärna stode till tjänst."

Ju kortare kommentar här desto bättre: Svenska polismyndigheter har deporterat en svensk medborgare till Nazi-Tyskland, och Gestapo står gärna till tjänst med koncentrationsläger åt honom! Detta faktum vittnar om ett vänskapligt samarbete emellan svensk polis och Gestapo under Hitlertiden - ett samarbete som aldrig har blivit officiellt erkänt eller klarlagt.

I den stund jag läste ovanstående tänkte jag: Det här måste hela svenska folket få läsa. Detta skall till offentligheten till varje pris! Det må sedan hända mig själv vad som helst!

Jag ryckte till mig protokollen, rusade ut från JK-ämbetet, fick tag i en taxi och åkte till ett ställe, där jag omedelbart fick papperen avfotograferade. Jag lånade handlingarna endast i 45 minuter - efter tre kvarts förlopp var de tillbaka på sin plats på bordet hos JK.

Vad jag gjorde tedde sig för mig som en helt naturlig och självklar handling. Jag kände inte den minsta tvekan inför den. Och efteråt har jag många gånger undrat över händelsen och frågat mig själv: Hur kan ett lagbrott framstå så självklart och riktigt för en person som jag - en man vid 54 års ålder, som under hela sin levnad dittills hade respekterat och åttlytt alla paragrafer i brottsbalken, som aldrig förr straffats för något brott, inte för den minsta förseelse?

Och mitt egenmäktiga förfarande den gången är en i handling som jag

aldrig har önskat ogjord. Den gjorde omedelbart sin verkan genom att fästa allmänhetens uppmärksamhet på fallet Haijby, som man dittills på allt sätt sökt dölja. Utredningen av affären tillsattes t.ex av regeringen utan att något meddelande lämnades till offentligheten. Det var det homosexuella förhållandet emellan kung Gustav V och Curt Haijby som fortfarande skulle hemlighållas för folket, det var under detta hemlighållande rättsväsendet sattes ur funktion.

Mitt brott var såtillvida egenartat som att själva förutsättningen för den brottsliga gärningen var att den skulle upptäckas och erkännas. I annat fall hade handlingen varit helt meningslös. Mitt mål var att uppenbara sanningen i en stor rättsskandal - och den kunde endast komma fram, om jag offentliggjorde de avfotograferade protokollen och omtalade vad jag hade gjort.

Så skedde också vid Föreningen Rättsvärnets möte på Vinterpalatset den 18 april 1952. Inför fullt hus läste jag upp här citerade protokollsutdrag. Publikens reaktion var helt positiv. Vidare lämnade jag en utförlig bekännelse av mitt brott till Tidningarnas Telegrambyrå för distribution. Jag tillade att jag härmed ville föregå alla andra brottslingar i landet med ett gott föredöme: Jag hoppades nu att de samtliga efter mitt exempel skulle i kommunikéer till pressen lämna en redogörelse för sina hittills okända brott.

Men någon mer bekännelse hördes aldrig av hos T.T., varav jag drog den slutsatsen - kanske något förhastad - att det inte fanns någon obekänd och oupptäckt förbrytelse kvar i kungariket Sverige.

Stockholms rådhusrätt kunde enligt brottsbalken ha dömt mig till fängelse för mitt grova egenmäktiga förfarande med JK: s utredning, men nöjde sig med att utdöma böter - 70 dagsböter å 55 kronor. En insamling åt brottslingen, startad av Dagstidningen Arbetaren, inbringade mer än det tredubbla beloppet. Jag överlämnade summan till Föreningen Rättsvärnets, som hjälpte mindre bemedlade människor, vilka blivit offer för rättsövergrepp. Ett brott lönade sig alltså här på ett annat sätt än det vanliga.

Och Haijbyaffären blev en av årets stora händelser 1952. I ett par ledare i Dagens Nyheter framhöll Herbert Tingsten de upprörande

handlingar, som begåtts av höga ämbetsmän och krävde ett offentligt klargörande av vad som skett. Därefter var även de tidningar, som hittills tegat av hänsyn till det framlidna majestätet, nödsakade att ta upp saken.

Men så snart JK:s utredning låg färdig på bordet hemligstämplades den i sin helhet. Och strax därefter inleddes affärens dramatiska och helt överraskande slutskede: Curt Haijby häktades i juni 1952, misstänkt för grov utpressning. Rättegång anställdes mot honom inför tyckta dörrar vid Stockholms rådhusrätt, som med tillämpning av den strängaste utpressningsparagrafen dömde honom till åtta års straffarbete. Ärendet fördes därefter till Svea hovrätt, som öppnade dörrarna under sina förhandlingar och satte ned Haijbys straff till sex års straffarbete.

Förloppet i denna rättsskandal är sålunda helt unikt: Det är den som anser sig förorättad som blir straffad! Haijby hade själv begärt den utredning, som resulterade i att han hamnade i fängelse. Han ville ha upprättelse för de klart fastställda rättsövergrepp - deportation till Tyskland och tvångsintagning på sinnessjukhus - som hade begåtts mot honom. Och resultatet blev att han i sista instans dömdes till sex års straffarbete! Om han hållit sig tyst och stilla och funnit sig i den behandling han utsatts för, så skulle han till sin död ha förblivit en fri man. Hans enträgna försök att få rättvisa blev hans stora olycka.

Hur var detta möjligt? Hur kunde detta hända i vår tid, i 1950-talets Sverige, i vårt svenska folkhem? Jag gör mig fortfarande dessa frågor, när jag på nytt går igenom händelserna i Haijby-affären.

Följande redogörelse för dem är byggd dels på den dokumentsamling i saken som 1954 utgavs av Haijbys försvarsadvokat (Henning Sjöström: Dramat om Haijby, Wahlström och Widstrand), dels på de hemligstämplade protokoll från JK:s utredning, som jag avfotograferade mot ett pris av 70 dagsböter. Framställningen är alltså helt grundad på det rättsliga aktmaterialet, som numera delvis är offentligt. Samtliga vittnesberättelser är ordagrant återgivna efter de hemligstämplade protokollen. Ett väsentligt faktum är att en fällande dom mot Haijby för grov utpressning kunde avkunnas huvudsakligen på grund av ett sensationellt vittnesmål av Curt Haijbys "vän", intendent Alvar Zetterquist, chef för kriminalpolisen i Stockholm.

Haijbyaffären har sin upprinnelse långt tillbaka i tiden, år 1936. Den var 16 år gammal, när dess sista akt utspelades år 1952.

Men det framgår klart av dokumenten, att det aldrig hade blivit någon Haijbyaffär, om myndigheterna från början hade åttlytt Sveriges rikets lag. Den inleddes nämligen med ett olagligt förfarande vid Stockholms rådhusrätt. År 1936 begärde fru Haijby vid rådhusrätten skilsmässa från sin make på grund av hans "otrohet med Hans Majestät konung Gustav V". Och om makarna Haijby's skilsmässomål ostört fått ha sin lagliga gång, så skulle århundradets största rättsskandal aldrig ha ägt rum.

Det var en domare vid rådhusrätten som satte stenen i rullning: Sedan rådman Gunnar Junker underrättat riksmarskalken O. von Sydow om fru Haijby's stämningsansökan mot maken ingrep hovförvaltningen i ärendet. Därmed inleddes de manipulationer och transaktioner vid sidan av lagen som sedan skulle fortgå under många år - tills den otäcka bölden slutligen brast år 1952.

Haijby försattes under denna tid utanför lagen.

Advokat Conrad Quensels vittnesmål ger oss bilden av en rad skräckslagna hovherrar, samlade hos riks- marskalken. De ville "till varje pris undvika att en skilsmässa mellan makarna Haijby skulle komma till stånd på den av fru Haijby åberopade grunden" (makens ! homosexuella förbindelse med Gustaf V). Självfallet har en svensk medborgare vid en stämningsansökan till domstol rätt att ange vilken grund som helst för i sina krav, men lagliga rättigheter beaktades inte i denna sak. Mot en ersättning av 15.000 kr förmåddes fru H. att ändra den farliga punkten - på initiativ av riks- marskalken, en av rikets högsta ämbetsmän. Och vad Haijby angick fick "Quensel dels i uppdrag att söka förmå honom att emigrera till utrikes ort, och dels bemyndigande att utbetala till honom ett mindre belopp än det som var avsett för fru Haijby". Ett ostridigt faktum, viktigt för bedömning av affärens juridiska sida. är att hovförvaltningen började utbetala pengar till Haijby helt av eget initiativ.

Advokat Q. fullgjorde sitt unika uppdrag "att förmå Haijby att emigrera till utrikes ort". Det blev Amerika första gången. Haijby fick 1.500 kr till resan, och 3.000 kr var avtalade att utbetalas i New York, men när han kom fram fanns det inga pengar - "genom något förbiseende från

utrikesdepartementets sida". (Hur sköter UD egentligen Sveriges affärer på Amerika?) Haijby måste återvända. Efter hemkomsten var han ställd på bar backe, han saknade bostad och levebröd. Det betraktades som självklart att hovförvaltningen skulle "soulagera honom" - uttrycket är vittnet Quensels. En kaffehandel inköptes åt honom, och med hovadvokaten Quensels benägna hjälp hyrde han för fyra år Trystorps slott i Närke, där han ämnade bedriva pensionatsrörelse. För inredning och möblering av slottets 24 rum fick han av hovet 30.000 kr ...

Haijby's avancemang till slottsherre försiggick under helt gemytliga former. Advokat Quensel vittnar: "Jag kan också säga att vi inte hade det så otrevligt när vi träffades, direktör Haijby och jag. Vi resonerade lugnt och sansat och jag försökte sätta mig in i de affärsproblem som förelåg varje gång vi träffades." - Av vittnesmålen i JK-utredningen framgår det för övrigt att hovet gjort utbetalningar under liknande omständigheter även till andra personer än Haijby (från kontot: "För nådigt känt ändamål").

Men på senhösten 1938 inträdde affären i ett dramatiskt skede: överståthållare Nothin ingrep: "Är ni galna, tänker ni ruinera kungen? Nu tar jag saken i egna händer!" yttrade han till hr Quensel. Nothin informerade justitieminister K. G. Westman, som tillkallade polismästare Fontell i Göteborg, som fick i uppdrag att gå till aktion. Haijby hade i september 1938 hörts av polisen som misstänkt för sedlighetsbrott på Särö mot ett par ynglingar under 18 år. Men landsfogden i Halland, under vilken ärendet hörde, hade funnit bevisningen bristfällig och inte anställt åtal. På order av Fontell blev nu Haijby anhållen och fördd till Göteborg för nytt polisförhör i samma sak. Advokat Sjöström fastslår att Fontell inte hade någon laglig befogenhet att vidta denna åtgärd. Han hade ingen behörighet att handlägga ett ärende som tillkom landsfogden i Hal- land att utreda, och denne hade ju redan prövat åtals- frågan. Även Fontells ingripande skedde alltså vid si- dan om lagen, och detsamma var fallet med hans begäran om Haijby's intagande på Beckomberga sinnessjukhus, vilken i ett fall som detta inte lagligen kunde göras av någon polismyndighet.

Inga medicinska skäl förelåg för Haijby's intagning på Beckomberga varken 1938 eller 1941, enligt professor Gösta Rylander, som på uppdrag av Stockholms rådhusrätt företog en sinnesundersökning av honom 1952.

I sitt utlåtande i november d.å. förklarar nämligen professor Rylander att Haijby inte lider av någon sinnessjukdom, att han aldrig lidit av någon sinnessjukdom och att han inte var i behov av någon vård på sinnessjukhus. Den 4 december anslöt sig medicinalstyrelsen till detta utlåtande. Ytterligare kommentarer till de båda inspärningarna av Haijby åren 1938 och 1941 är alltså överflödiga.

I sin bok "Regeringsmakt och rättssäkerhet" påstår f. överståthållare Nothin att han inte haft något att skaffa med Haijby's "emigration" till Hitler-Tyskland i december 1938 och det falska intyg som han i samband därmed tvingades underskriva. De i "Dramat om Haijby återgivna vittnesberättelserna av advokat Densloe, doktor Rabe och hovmarskalken Rudbeck vederlägger detta påstående med förkrossande kraft. De är helt förintande för hr Nothin. Det är mänskligt förklarligt att han avböjt att ingå i svaromål mot dessa vittnen.

Efter Haijby's återkomst från Tyskland 1940 kommer affären åter in i lugnare farvatten. Nu är det chefen för Stockholms kriminalpolis, Alvar Zetterquist, som spelar den dubbla rollen av Haijby's vän och övervakare. I sitt vittnesmål inför Svea hovrätt medger hr Zetterquist - på försvararens fråga - att han av Nothin fått i uppdrag att låtsas vänskap för Haijby och "försöka förvärva hans förtroende". Han lyckades fullständigt med detta. Men han motsvarade förtroendet illa. Det var huvudsakligen på grund av "vännen" Zetterquists vittnesmål som Haijby blev fälld för utpressning och i sista instans dömd till sex års straffarbete!

Försvararen i Haijby-målet begick ett misstag när han icke inkallade hr Nothin som vittne i rådhusrätten eller hovrätten. Hr Zetterquist uppger att han vidtog alla sina åtgärder i Haijby-affären på order av hr Nothin, den senare säger att han inte givit dessa order. Här har två höga ämbetsmän lämnat två varandra helt motsägande versioner. Om hr Nothin hade vittnat, så skulle alltså överståthållaren och polischefen ha bekräftat sina rakt motstridande uppgifter med ed!

I Tyskland hade Haijby fått 500 kronor i månaden från hovet, och efter hans hemkomst 1947 började beloppet utbetalas till honom på nytt, som "understöd".

Utbetalningarna sanktionerades av riksmarskalken Birger Ekeberg, förre

presidenten i Svea hovrätt. Han ansåg att en sådan "tvångssituation" förelåg att transaktionerna med en man som han betraktade som en grov utpressare borde regleras genom en fastställd månadslön. De 500 utbetalades punktligt varje månad av chefen för Stockholms kriminalpolis, som aldrig någonsin framhöll för Haijby att han gjorde sig skyldig till utpressning!

I oktober 1947 förvandlades månadssumman till ett engångsbelopp på 15.000 kronor, vilket inför rätta blev Haijby's olycka. Förutgående utbetalningar var preskriberade, men sedan dessa 15.000 kronor av domstolen ansetts som utpressnings medel kunde även tidigare belopp hänföras till denna kategori. Polischefen berättar inför rätta om den olagliga transaktionen, som han ordnade på sitt ämbetsrum - i sitt vittnesmål ger han denna brottsbeskrivning: "Så inställde han (Haijby) sig hos mig den 15 oktober och utkvitterade där kontant 15.000 kronor, som jag tidigare hade varit uppe hos bankinspektören von Krusenstjerna och fått utbetalt. Han undertecknade då ett kvitto, som jag på förhand hade utskrivit.

Så snart Haijby hade erhållit dessa pengar bjöd han på en stor gåsmiddag, där Stockholms polischef var närvarande som hedersgäst. Fru Haijby's vittnesberättelse härom lyder: "Han (Zetterquist) var en förtjusande och charmerande man ... Jag trodde att de (Zetterquist och Haijby) var verkligt goda vänner. Zetterquist var också hemma på en stor middag hos oss, 1947 tror jag. -Jag hade honom till bordet, och han höll ett väldigt vackert tal till oss båda två. Han var mycket trevlig, och vi hade förfärligt trevligt ihop."

Allt vad Haijbyaffären rymmer av upprörande, groteska, tragiska, komiska, vidriga och ömkliga ting kulminerar i denna gåsmiddag, där Stockholms polischef håller "ett väldigt vackert tal" för den man som han med sitt vittnesmål några år senare förskaffar sex års straffarbete!

Och den gås som avåts vid middagen var inköpt för pengar, som riksmarskalk Ekeberg, från kungakontot För nådigt känt ändamål genom Zetterquist hade överlämnat till Haijby. Det var sålunda fråga om en utpressningsgå. Att döma av fru Haijby's vittnesmål smakade den emellertid polischefen förträffligt; han blev "mycket trevlig".

Zetterquist och andra komprometterade ämbetsmän i denna affär har

hävdad att Haijby inte kunde åtalas tidigare av "konstitutionella skäl". Men det gick bra att åtala 1952 - utan att någon ändring gjordes i konstitutionen! Men skulle det förhålla sig så att Sveriges konstitution lägger hinder i vägen för laglig beivran av grova brott, så bör den ju snarligen ändras.

Så mycket borde sunda förnuftet från början ha sagt de höga ämbetsmännen: Om Haijby har begått något brott, så skall han lagfaras, i annat fall skall han lämnas i fred. Men t.o.m. en så framstående jurist som f. d. hovrättspresidenten Birger Ekeberg åsidosatte denna elementära rättsprincip.

Enligt JK-utredningen gav kung Gustaf V denna förhållningsorder till överintendenten Oscar Svensson i fråga om behandlingen av Haijby: "Det får inte bli någon skandal, men gör det så billigt som möjligt." Det blev skandal - och det blev dyrt.

Det blev till slut det svenska rättssamhället som fick betala räkningen.

Jag sammanfattar Haijbyaffären:

I mitt obetydliga rättsfall hade lagen sin självklara gång enligt min egen önskan, och i Haijbys fall tillämpades lagen i sin yttersta stränghet. Men här fanns också den part, som han försökte ställa till lagligt ansvar: De höga ämbetsmän som hade försatt honom utanför lagen.

Och så kommer vi till det djupt upprörande i denna affär:

Ingen åtgärd vidtogs någonsin emot någon av de brottsliga ämbetsmännen.

De borde självklart enligt gällande lag ha åtalats och anklagats för följande:

De ansåg att Curt Haijby från början gjorde sig skyldig till utpressning - ehuru de första utbetalningarna till honom gjordes på hovets eget initiativ - men de lät saken bero. De ansåg Haijby skyldig till ett brott som var så grovt, att åtta års straffarbete kunde utdömas för det - men de åtalade honom inte. De försökte bara skapa tystnad kring hans gärning. De skyddade sålunda en brottsling. Men i den svenska lagen finns det en paragraf om "skyddande av brottsling". Var och en som bryter emot denna kan straffas med fängelse upp till två år. Denna paragraf är klart tillämplig emot de ämbetsmän och rättsvårdande myndigheter, som var informerade

om fallet Haijby och om den pågående utpressningen.

Det är fråga om högt uppsatta personer: Justitieminister K. G. Westman, riksmarskalkarna Rudebeck och Ekeberg, överståthållare Torsten Nothin. På något lägre poster finner vi kriminalchefen i Stockholm, Alvar Zetterquist, polismästare Fontell i Göteborg och polismästare Roos i Stockholm.

I dessa mäns ämbetsplikter ingick lagförande av brottslingar, men de försummade sin plikt. Och ett brott för sig var frihetsberövandet av Haijby, då han först intogs på sinnessjukhus och därefter skickades till Tyskland, där han hamnade hos Gestapo, tydligen enligt överenskommelse med den svenska polisen. Och när han "förmåddes emigrera" till Amerika var det i realiteten fråga om en utvisning ur riket under tvång och hot.

Men ingen av de ansvariga ämbetsmännen ställdes inför rätta för någon av de olagliga åtgärderna emot Curt Haijby, och genom detta historiska faktum blir denna skandal så ytterligt allvarlig: Den upphävde likheten inför lagen i Sverige.

När de personer som är tillsatta att övervaka att lagen efterlevs själva bryter emot lagen, då svävar rättssamhället i fara. En ämbetsman på en viktig post inom rättsväsendet besitter makt och möjligheter, som vanliga medborgare saknar. Istället för att enligt sin plikt att beivra brottsliga gärningar kan han låta dem vara och dölja dem. En sådan ämbetsman är farligare för rättssamhället än en mördare eller en tjuv. Verkningarna av hans ämbetsbrott kan bli mer vidsträckta och skadliga för samhället än ett mord eller en stöld.

Men det yttersta upphovet till århundradets rättsskandal är vårt gamla kungadöme av Guds nåde. Det var en hemlighet rörande konungen som till varje pris måste undanhållas folket: Det var hans majestäts nådiga avvikelser från det normala sexuella beteendemönstret - som en helt privat angelägenhet i och för sig fullkomligt ointressant - vilken genom behandlingen av hans sexualpartner satte det svenska rättsväsendet ur funktion. De brottsliga ämbetsmännen i Haijbyaffären blev tragiska offer för den monarkistiska vidskepelsen.

Ett par gånger besökte jag Curt Haijby i hans fängelse. Jag kände inte igen mannen från hans tid i frihet, då jag råkade honom många gånger.

Som fånge var han en helt nerbruten människa som levde i djup förtvivlan. Han grät mesta tiden jag var hos honom. Han talade om sitt öde med en ytterlig bitterhet. Han sade: "I grundlagen står det ju att man skall hålla konungen i helgd och vörda och älska honom. Ingen har älskat konungen högre än jag. Och vad har jag fått för det?"

Efter sin frigivning framlevde Curt Haijby sina återstående dagar i största stillhet och avskildhet. Hans hustru avled år 1965. I augusti månad samma år tog han själv sitt liv.

Men det dröjer ännu 30 år innan den fullständiga sanningen om Haijbyaffären och det svenska rättssamhället på 1950-talet kommer fram i offentlighetens ljus: Först år 2002 avlägsnas hemligstämpeln från JK: s utredning. Men ingen svensk som nu hunnit över medelåldern har möjlighet att få uppleva den dagen.

Före Haijbyaffären hade jag levat i den tron, att det existerade likhet inför lagen i Sverige, men sedan jag följt dess förlopp från början till slut förlorade jag denna min tro.